

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย ซึ่งได้เสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา
2. ความเป็นมาของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย
3. การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย
4. แผนและนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของรัฐ
5. แนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหน่วยงานของรัฐ
6. แนวทางการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามโครงสร้างของกระทรวง

การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

7. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาทุกสังกัดในเขตพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัยเป็นมิติหนึ่งของศาสตร์ทางการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการจากทฤษฎีและแนวคิดของผู้ที่ศึกษาและเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กนับศตวรรษ ต่อมาได้มีความคิดใหม่เกิดขึ้นและมีหลายแนวคิดที่สอดคล้องและมีความเห็นในหลักการพัฒนาเด็กเช่นที่เคยปฏิบัติมาแต่เดิมจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆเกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลทางสังคมความคาดหวังต่างๆที่ทำให้นักการศึกษาหลายกลุ่มได้พยายามแสวงหาแนวคิดและสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือที่เรียกว่า นวัตกรรมการศึกษาขึ้น ทั้งนี้โดยอาศัยหลักความเชื่อ หลักทฤษฎีที่ว่าด้วยการพัฒนาเด็กและการเรียนรู้เป็นฐาน มีรายงานผลและผลการวิจัยเผยแพร่กันในแวดวงการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัย ซึ่งกระตุ้นให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนตื่นตัวในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านต่างๆ ให้มากขึ้นการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเฉพาะตัว และจำเป็นต้องเรียนรู้ผ่านการเล่นและ

กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย การส่งเสริมศักยภาพของเด็กเน้นการสร้างองค์ความรู้มากกว่าการรับความรู้ (Construct VS.Instruct) ให้ผลต่างกัน ผลจากการให้เด็กได้เรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้เป็นการสร้างพลังการเรียนรู้ที่แท้จริงอันจะนำไปสู่การศึกษาที่ช่วยให้เด็กเป็นคนเก่งคนดี มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2543,หน้า 3) นอกจากนั้น Erikson (อ้างใน รัฐดาว พิศาลวงศ์,2534,หน้า 10 -11) กล่าวว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กจะเริ่มเกิดขึ้นในวัย 3-5 ปี พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กในวัยนี้ดีขึ้นมากจนสามารถทำกิจกรรมประจำวันได้เกือบทุกอย่าง เช่น เดิน วิ่ง กระโดด ซึ่งเหตุนี้เองทำให้เกิดความรู้สึกริเริ่มอยากทำสิ่งต่างๆ ให้ดีเท่ากับผู้ใหญ่โดยที่พยายามเลียนแบบและพยายามทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองที่พอจะทำได้ เด็กพยายามแสดงความสามารถใหม่ๆ ออกมาและจะแสดงออกมาให้มากที่สุดที่จะมีถึงแม้ว่าจะไม่สำเร็จก็จะล้มความล้มเหลวอย่างรวดเร็วและตั้งต้นใหม่ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องแล้วก็จะเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กในช่วงวัยนี้ได้เป็นอย่างดี ครูและพ่อแม่จะสามารถอบรมสั่งสอนเด็กทำกฎเกณฑ์ของสังคมได้มากขึ้นพ่อแม่และครูจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กได้เลียนแบบ เด็กในวัยนี้มีพฤติกรรมที่เด่นชัดไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายก็คือ การพูด การใช้ภาษาเด็กในวัยนี้จะช่างพูดช่างถาม หากพ่อแม่เข้าใจและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ก็จะเป็นโอกาสอันดีที่จะถ่ายทอดทัศนคติและค่านิยมให้กับเด็กได้เป็นอย่างมาก

แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัยนี้ได้พัฒนาการมาโดยลำดับจนถึงปัจจุบันต่างก็มีความเห็นพ้องต้องกันในหมู่นักวิชาการศึกษาและนักจิตวิทยาว่าการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษานี้ไม่มีความจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาทางวิชาการมากนักควรจะเป็นลักษณะการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ กล่าวคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้กับเด็กเป็นประการสำคัญเพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคม ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของนักวิชาการตามรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นหลักในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตพื้นที่อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. การศึกษาแบบนีโอฮิวแมนนิส (Neo-Humanist Education) จุดเริ่มต้นของแนวคิดนี้มาจากโยคีชาวอินเดีย ชื่อ P.R. Sarkat (อ้างในเกียรติวรรณ อดาศกุล,2540,หน้า 12) ที่นำศาสตร์ทางตะวันออกกับความทันสมัยแบบตะวันตกมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เช่น มีการให้เด็กฝึกสมาธิ

ทำโยคะ ขณะเดียวกันก็ใช้เสียงเพลงและวิธีการสอนใหม่ๆรวมเข้าไปด้วย และเชื่อว่าความเป็นคนที่สมบูรณ์นั้นเกิดจากศักยภาพที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ร่างกาย (Physical) จะต้องแข็งแรง จิตใจ (Mental) มีจิตใจที่ดีเชื่อมั่นในตนเองตัดสินใจด้วยตนเองได้ ความมีน้ำใจ (Spiritual) มีความรัก ให้กับคนอื่น ในวงกว้างช่วยเหลือคนโดยไม่หวังผลตอบแทน วิชาการ (Academic) ถ้าเราไม่มีวิชาการไม่มีความรู้ ก็ไม่มีทางที่เราจะมีอะไรมาบำรุงตัวเอง การศึกษาคือจะต้องได้ครบทั้งหมดนี้เพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย ความเป็นคนที่สมบูรณ์

2. การศึกษาแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf Education) ผู้ก่อตั้งคือนักปรัชญาชื่อรูดอร์ฟ สไตเนอร์ (อ้างในภรณ์ คุรุรัตน์และคณะ, 2542, หน้า 22) เป้าหมายของการจัดการศึกษาแบบวอลดอร์ฟคือ ช่วยให้นุชนับรรุศักยภาพที่สูงสุดที่ตนมีความสามารถกำหนดความมุ่งหมายและแนวทางแก่ชีวิตตนเองได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตนมุ่งที่จะพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่มีบุคลิกภาพที่สมดุลกลมกลืนและให้เด็กได้ใช้พลังทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ศิลปะและการปฏิบัติอย่างพอเหมาะดังนั้นการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย จึงยึดหลักต่อไปนี้ การทำซ้ำ (Repetition) เด็กควรได้มีโอกาสทำสิ่งต่างๆซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนการกระทำนั้นซึมลึกลงไปในกายและจิตใจจนเป็นนิสัย จังหวะเวลาที่สม่ำเสมอ (Rhythm) กิจกรรมในโรงเรียนต้องเป็นไปตามจังหวะเวลาที่สม่ำเสมอเหมือนลมหายใจ เข้า-ออก ยามจิตใจสงบและผ่อนคลายเด็กจะรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยความเคารพและการยอมรับคุณค่าของทุกกิจกรรมและสื่อธรรมชาติที่จัดให้เด็กเพื่อให้เด็กเคารพและเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆที่เกื้อหนุนชีวิตมนุษย์ความเคารพและยอมรับคุณค่าของสิ่งต่างๆจะเป็นแก่นของจริยธรรมตลอดชีวิตของเด็ก

3. แนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการสอนแบบมอนเตสซอรี (Montessori) จากการศึกษาของผู้ที่ริเริ่มการสอนแบบมอนเตสซอรี คือ มอนเตสซอรี (อ้างในภรณ์ คุรุรัตน์และคณะ, 2542, หน้า 40) ซึ่งมีโอกาสทำงานร่วมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและทางจิตทำให้เกิดแนวคิดว่าควรกำหนดวิธีการสอนขึ้นมาจากความเชื่อในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กในวัยระยะเริ่มต้นว่า “จุดมุ่งหมายในการให้การศึกษาระยะแรกนั้นไม่ใช่การเอาความรู้ไปบอกให้กับเด็กแต่ควรเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้เจริญเติบโตไปตามความต้องการตามธรรมชาติของเขา” มอนเตสซอรีเน้นความสนใจไปที่ความสามารถของมนุษย์ศิลปะการสอนของการสอนเด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการที่เด็กมีอิสระในสิ่งแวดล้อมที่จัดเตรียมเอาไว้อย่างสมบูรณ์ เด็กมีสิทธิที่จะเรียนรู้ระเบียบวินัยของชีวิต ได้มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันนั้น ควรจะมีวิสัยทัศน์โดยการพิจารณาจากมุมมองหลายๆด้านเช่นการปฏิรูปการศึกษาตามพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มุมมองทางด้านปรัชญา การกำหนดจุดมุ่งหมาย การดำเนินการสอน และการประเมินผลไปพร้อมๆกัน การนำองค์ความรู้หรือแนวทฤษฎีหลากหลายไปใช้เป็นสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจ ความตั้งใจและความมั่นใจทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และ ความพร้อมของผู้บริหาร ผู้จัดการ ผู้สอนและผู้ปกครอง ซึ่งจะต้องพิจารณาด้วยสายตาที่กว้างไกลเพื่อประสานแนวปฏิบัติ ให้บรรลุผลตามที่ทุกฝ่ายต้องการ

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทยนั้น จากการ ศึกษาของผู้วิจัยพบว่า ทฤษฎีและหลักการส่วนใหญ่เป็นของต่างประเทศ ประเทศไทยเรายังไม่มี ทฤษฎีหรือหลักการในการพัฒนาเด็กที่พัฒนาขึ้นจากฐานข้อมูลที่มาจากเด็กไทย ดังนั้นผู้วิจัย จึงขอกล่าวถึงความเป็นมาของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในต่างประเทศที่สำคัญ ดังนี้ คือ นักการศึกษาคนแรกทีริเริ่มเปิดโรงเรียนอนุบาลคือ Pestalozzi เขาได้จัดให้มีการเรียน การสอนโดยใช้ของจริงฝึกให้เด็กได้ใช้ความสังเกตและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากรูเห็น แนวการสอนของ Pestalozzi ซึ่งต่อมา Froebel (อ้างในสินสมุทร เสนาอาจ,2536, หน้า 13) เพิ่มเติมวิธีการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นหลัก เกมการเล่นของเด็กเป็นอย่างอิสระใช้การ สอนเป็นรายบุคคล สำหรับทักษะในการอ่านและการเขียนการจัดการเรียนการสอนในระดับ ก่อนประถมศึกษาปัจจุบันนิยมตามวิธีการของนักการศึกษาดังกล่าวแล้วนำมาผสมผสานกันซึ่งเป็น ประเด็นสำคัญของการเรียนการสอนของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัยนั้นก็คือ กิจกรรมการเล่นและการสอดแทรกบทเรียนประกอบตามแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยนั้น ได้จัด มาเป็นเวลาช้านานแล้ว นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา แต่เป็นการจัดการศึกษาที่ยังไม่มีระบบโดย จัดในพระบรมมหาราชวังสำหรับเจ้านายที่เป็นเชื้อพระวงศ์และจัดในบ้านหรือวัดที่มีพระเป็น ผู้อบรมสั่งสอน สำหรับสามัญชนทั่วไปเมื่อการศึกษาเริ่มมีระบบได้มีการจัดโครงการศึกษาขึ้นเป็น ครั้งแรกในปี พ.ศ.2441 โดยจัดให้เรียนในโรงเรียนบูรพาบทเพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้มีความรู้ก่อนที่จะ เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป(กรมการศาสนา,2537,หน้า15-17)โรงเรียนอนุบาลใน ประเทศไทยระยะแรกๆนั้น เริ่มจากโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์

สำหรับโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกของรัฐคือ โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศสร้างขึ้นบริเวณ
โรงเรียนการเรือนพระนคร(สถาบันราชภัฏสวนดุสิตในปัจจุบัน) สังกัดกรมการฝึกหัดครู เริ่มเปิด
ทำการสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2483

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัยนับว่าเป็น
สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กทุกคน เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กทั้งทางด้านร่างกาย
ทางด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ก่อนเข้าสู่วัยเรียน โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการ
ศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่สังกัดอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการและ
กระทรวงอื่นอีกหลายหน่วยงานเช่น โรงเรียนอนุบาลและสถานรับเลี้ยงดูเด็กของเอกชน
ศูนย์โภชนาการเด็กของกระทรวงสาธารณสุขงานพัฒนาเด็กด้อยโอกาสของกรมประชาสงเคราะห์
โครงการบ้านเด็กของมูลนิธิเด็กงานพัฒนาเด็ก โครงการเทพอำนวยประยูรศักดิ์ของกองทัพก
งานพัฒนาเด็กของมูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน โดยการช่วยเหลือจากต่างประเทศ(จี.จี.เอฟ.)
แต่หน่วยงานของรัฐที่ที่กระจายอยู่ตามพื้นที่ชนบทที่มีอยู่มากตอนนี้คืองานอนุบาลชนบทเปิด
ชั้นเรียนเด็กเล็กในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(สพช.)
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและมัสยิดของ
กรมศาสนาซึ่งแนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่รัฐรับผิดชอบในปัจจุบัน
เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เตรียมความพร้อมที่เป็นมาตรฐานแล้วหน่วยงานของรัฐก็จะ
ถ่ายโอนความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชนเอกชนตลอดจนผู้ปกครอง
ของเด็ก

การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย

นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยนับตั้งแต่ประชาชนชาวไทยมีส่วนร่วมกัน
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะให้คนไทย
ทุกคนได้รับการศึกษาตลอดชีวิตและได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งเป็นที่มา
ของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ให้มีการกระจายอำนาจ
การบริหารจัดการจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษานั้นเงื่อนไขแห่งความ
สำเร็จของนโยบายและแผนมีหลายองค์ประกอบด้วยกันที่สำคัญที่สุดก็คือความตั้งใจอย่างจริงจัง
ขององค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชนในทุกระดับได้มีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการแปลงนโยบาย
และแผนหลักไปสู่แผนปฏิบัติการให้เป็นรูปธรรมในเรื่องการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ
เกี่ยวกับประชากรในแต่ละระดับการศึกษา ประเภทของการจัดการศึกษา วิธีจัดการศึกษาและการ
บริหารจัดการให้เหมาะสมกับความแตกต่างของกลุ่มประชากรและความแตกต่างของสภาพการณ์

ในแต่ละท้องถิ่นโดยเน้นสาระความเป็นไทยวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยเป็นแกนหลักและเสริมด้วยวิสัยทัศน์ของความเป็นสากลที่เหมาะสมกับระดับชั้นของการศึกษาและวัยของผู้เรียน ซึ่งส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาของไทย นักการศึกษาได้นำแบบอย่างการปฏิรูปการศึกษาของต่างประเทศมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสังคมไทย ดังเช่น การปฏิรูปการศึกษาของ ประเทศสหรัฐอเมริกา (รุ่ง แก้วแดง, 2543, หน้า 272) เป็นการปฏิรูปการศึกษาที่มีการกำหนด เป้าหมายของการศึกษาของชาติขึ้นในกฎหมายชื่อ “Goals 2000 : Educate America Act” การบริหารแบบเบ็ดเสร็จที่โรงเรียน (School – Based Management) โดยรัฐบาลระดับรัฐกำหนด นโยบายและการจัดสรรเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาจริงๆเป็นหน้าที่ของ“คณะกรรมการการศึกษา ท้องถิ่น” (District Board of Education) การบริหารโรงเรียนระบบสัญญา (Charter School) โรงเรียนระบบสัญญา (Charter School) คือโรงเรียนของรัฐบาล (Public School) แต่ดำเนินการโดย กลุ่มของพ่อ แม่ ครูและคนในชุมชนภายใต้ “สัญญา” หรือ “ข้อตกลง” กับคณะกรรมการการศึกษา ท้องถิ่น ที่มีอิสระในการบริหารไม่ต้องอิงระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ อันเป็นภาระที่ผูกติดโรงเรียน รัฐบาลอยู่ในปัจจุบัน โรงเรียนมีอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy)

สำหรับประเทศไทยเคยมีการปฏิวัติครั้งใหญ่มาแล้วเมื่อประมาณร้อยปีก่อนในสมัย รัชกาลที่ 5 ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจสังคม และโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมีการจัดการศึกษาแบบตะวันตกมากขึ้น และได้ย้ายฐานจัดการศึกษาจากวัดและวังมาอยู่ในโรงเรียนมีหน่วยงานที่ควบคุมดูแลการจัดการ ศึกษาโดยตรง เป็นต้น หลังจากนั้นต่อมาได้มีความพยายามปฏิรูปการศึกษากันอีกโดยเฉพาะ ในช่วงปี พ.ศ.2517-พ.ศ.2518 ซึ่งได้จัดทำเนื้อหาสาระการปฏิรูปการศึกษาและนำเสนอแก่รัฐบาล ในขณะนั้น แต่ความพยายามที่จะปฏิรูปการศึกษาในช่วงนั้นไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ยังมีสาระสำคัญอีกหลายประการที่ยังมีอาจดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ทั้งในด้านการเรียน การสอนการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบบริหารจัดการศึกษาซึ่ง ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและยังส่งผลกระทบมาจนถึงทุกวันนี้ เหตุผลหลักที่ทำให้การ ปฏิรูปการศึกษาในช่วงนั้นไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเนื่องจากขาดความมุ่งมั่นทางการเมืองเป็นสำคัญ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ประชาชนองค์กรและ สถาบันต่างๆยังไม่ค่อยตระหนักและเห็นความสำคัญเท่าที่ควรกับทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมเป็น อย่างมากด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ถือได้ว่าเป็นเจตนารมณ์และความพยายามอย่างแรงกล้าที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาในครั้งยิ่งใหญ่ในรอบร้อยปี ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ดำเนินการจัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่ายทั้งฝ่ายการเมือง ฝ่ายราชการครูอาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งประชาชนองค์กรและสถาบันต่างๆ โดยมีการทำประชาพิจารณ์นำข้อคิดความต้องการจากผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งประชาชนจำนวนมากมาประกอบการจัดทำมีการศึกษาถึงปัญหาและประมวลความรู้ต่างๆทั้งจากภายในและภายนอกประเทศมีการระดมผู้รู้ นักปราชญ์ทั่วแผ่นดินมาช่วยกันคิดช่วยกันสร้างจินตนาการแห่งผลสำเร็จอันพึงประสงค์ของการศึกษาไทยและในที่สุดได้หาข้อยุติถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติที่รัฐสภาได้ออกเป็นกฎหมายซึ่งอาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นผลพวงของภูมิปัญญาไทยอันที่จะสร้างสรรค์การศึกษาพัฒนาประเทศไทย

ระบบการศึกษาไทยยังไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพเหล่านี้ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ,2543,หน้า3-7)

1. ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งรัดจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา10วรรค1) ซึ่งในการจัดทำแผนปฏิบัติการในนโยบายและมาตรการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีให้ครอบคลุมการพัฒนาเด็กปฐมวัย(0-5ปี) ด้วย กับทั้งจัดให้บุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันต่างๆในสังคมมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน(มาตรา8(2), มาตรา 12)

2. ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา(มาตรา9(3),และมาตรา 47) กระบวนการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

3. ด้านระบบบริหารและการสนับสนุนของการศึกษา

ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 9(1) (2) (6)และ(มาตรา 39) กับทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษาและให้ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ (มาตรา 43)

4. ด้านครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ปฏิรูประบบกระบวนการผลิตการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและการพัฒนาครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและให้มีคุณภาพมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (มาตรา 9 (4),มาตรา 52)

5. ด้านหลักสูตร

ปฏิรูปหลักสูตรให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยง(มาตรา8(3))มีความสมดุลในเนื้อหาสาระทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพและวิชาว่าด้วยความเป็นมนุษย์ (มาตรา 28 วรรค 2) กับทั้งให้มีความสอดคล้อง (มาตรา 24 (1)) มีบูรณาการ (มาตรา 23 วรรค 1) และมีความหลากหลายโดยให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ (มาตรา 28 วรรค 1)

6. ด้านกระบวนการเรียนรู้

ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) และให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 8 (1) (3))

7. ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ปฏิรูประบบการจัดสรรและการลงทุนเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับทั้งระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา(มาตรา 9 (5),มาตรา58) และจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ (มาตรา 60 วรรค 1)

8.ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตจัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา(มาตรา64) ตลอดจนจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปอื่นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น (มาตรา 63)

จากสาระสำคัญหลักๆของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งถือเป็นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของชาติครั้งแรกที่มีสถานภาพเป็นพระราชบัญญัติ อันจะมีผลต่อการปฏิบัติยิ่งกว่านโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาในอดีต ซึ่งการปฏิรูปในแต่ละด้านล้วนแต่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันจะดำเนินการด้านใดด้านหนึ่งโดยไม่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับด้านอื่นๆคงไม่ได้ ประเด็นสำคัญที่สุดของการปฏิรูปการศึกษาตามพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นั้น เป้าหมายที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้เรียนเพื่อที่จะให้ผู้เรียนทุกระดับตั้งแต่ระดับก่อนประถม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาได้เกิดการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ตนเอง รู้จักและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามทั้งร่างกายและจิตใจปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่างๆและเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีงามการเรียนรู้ที่ถูกต้องนั้นจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน กล่าวคือผู้เรียนจะต้องมีปัญหา มีความดีงาม(คุณธรรม)และมีความสุขในการที่จะดำรงชีวิตประจำวันอยู่ในสังคมและชุมชนของตนเองได้อย่างถูกต้องต่อไป

แผนและนโยบายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของรัฐ

1. แผนงานจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัย(อายุ 0- 5 ปี) ของกระทรวงศึกษาธิการ

จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในรอบปี(กรกฎาคม2542-มิถุนายน 2543) ตามพ.ร.บ. พ.ศ.2542 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2542,หน้า121) พบว่าแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีเป้าหมายที่จะจัดให้กับเด็กวัย(0-5ปี)ทุกคนได้รับการบริการที่เหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังนี้คือ เพื่อให้เด็กปฐมวัย (0 – 5 ปี)ทุกคนได้รับบริการที่เหมาะสม เจริญเติบโตและเรียนรู้อย่างมีความสุข พัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพบนพื้นฐานของความเป็นไทยเป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัย(อายุ0-5ปี) ประมาณปีละ 5.9 ล้านคน ให้มีการพัฒนาการทุกด้าน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นรากฐานของความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ โดยให้ทุกส่วนของสังคมร่วมรับผิดชอบ ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน องค์กรของรัฐ และเอกชน เป็นต้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแนวทางไว้ ดังนี้ คือจัดทำแผนปฏิบัติการการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2545 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความสุขความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ ครู ผู้ดูแลเด็ก ส่งเสริมให้ทุกส่วนของสังคม (บุคคล ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ตระหนักและจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยตลอดจนเตรียมการถ่ายโอน

งานจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบูรณาการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในกระบวนการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและสนับสนุนให้มีการ วิจัยพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนามาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัย

2.แผนงานส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระทรวงศึกษาธิการ(2542,หน้า73)ได้กำหนดแผนงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นไว้ โดยจากการศึกษาพบว่า มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังนี้คือ การประกาศใช้ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมจัดการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 นอกจากนั้นได้จัดทำร่างกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ เกี่ยวกับการจัดสรรเงิน งบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะได้รับงบประมาณ อุดหนุนจากรัฐ สำหรับแนวทางการดำเนินงานกระทรวงศึกษาได้จัดทำหลักเกณฑ์ และวิธีการ ประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำคู่มือการใช้ หลักเกณฑ์และการประชุมชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักเกณฑ์ประสานและการ ส่งเสริมการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอ รูปแบบและแนวทางการประสานงานเพื่อการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งการจัดทำข้อเสนอ การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคาดว่าจะการ มีส่วนร่วมหรือรับผิดชอบจัดการศึกษาของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น จะตอบสนองต่อความ ต้องการที่แท้จริงของชุมชนและท้องถิ่นสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดจนการสร้างโอกาสให้ บุคคลวัยเรียนและผู้สนใจทุกคนได้รับการศึกษาในท้องถิ่นของตนเองการประสานสัมพันธ์ ในการ จัดการศึกษาทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐ ประชาชนมีความผูกพันต่อเนื่องทั้งระดมนโยบาย ผู้ดำเนินรายการ ผู้รับบริการผู้มีส่วนร่วมจัดการในการส่งเสริมรองรับเกื้อหนุนกัน ทั้งจาก ข้อกำหนดทางกฎหมายขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติ ความตระหนักในสำคัญอันเป็นการนำไปสู่ การศึกษาเพื่อปวงชน และปวงชนเพื่อการศึกษา(Education for All and All for Education)

3. นโยบายด้านการศึกษา ของรัฐบาลชุดทักษิณ ชินวัตร

รัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาไว้ดังนี้ คือ รัฐบาลจะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิตและมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานสร้างรายได้และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักการศึกษาสร้างชาติ สร้างคนและสร้างงาน ดังนี้

1. เร่งจัดให้มีระบบและโครงสร้างทางการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งปวงอย่างแท้จริง
2. เน้นคุณภาพประสิทธิภาพและความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการศึกษาทุกประเภททุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงอุดมศึกษา
3. พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศเพื่อเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทั้งในเมืองและชนบท
4. จัดให้มีวิทยาลัยชุมชนโดยเฉพาะในจังหวัดที่ยังขาดแคลนและสถาบันอุดมศึกษา
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาและฝึกอบรมโดยรัฐเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพมาตรฐานสนับสนุนและระดมทรัพยากร เตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เครือข่ายครอบครัวและอื่นๆ รวมทั้งการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส
6. สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
7. ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษาศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาในการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชน
8. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตัวเองและหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆอย่างทั่วถึง
9. ส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจจากสาธารณชน รวมทั้งพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม
10. ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีวินัย รักงาน และทำงานเป็น
11. ให้โอกาสแก่ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับหรือมัธยมปลายผู้ว่างงานและผู้สูงอายุได้ฝึกงานอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการอิสระได้

12.ปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาถึงระดับปริญญาตรีเพื่อตอบสนองต่อภาคเกษตรอุตสาหกรรมและภาคบริการรวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าฝึกทักษะในสถานประกอบการ

จากนโยบายของรัฐบาลชุดทักษิณ ชินวัตร พอที่จะสรุปได้ว่า รัฐบาลจะเน้นที่การสร้างคนสร้างงานและสร้างชาติเป็นสำคัญซึ่งนโยบายด้านการศึกษานั้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีความจริงจังที่จะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งจะเป็นผลไปสู่โอกาสที่เท่าเทียมกันทางการศึกษาของคนไทย การพัฒนาด้านเศรษฐกิจรวมถึงการสร้างงานและรายได้โดยเน้นที่จะเร่งรัดให้มีระบบและโครงสร้างการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพทุกประเภททุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เน้นด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา การปรับปรุงหลักสูตรการปฏิรูปการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยรัฐเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพมาตรฐานและสนับสนุนและระดมทรัพยากรรวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการที่จะจัดการศึกษาในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษาปฐมวัยหรือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่มีความพร้อมจะถ่ายโอนก่อนระดับอื่นคงจะได้รับการสนับสนุนและดูแลในทุกๆด้านตามนโยบายของรัฐบาลอย่างแน่นอน

แนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหน่วยงานของรัฐ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหลายสังกัด อันได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(สพช.)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(สพช.)ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2536 โดยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของโรงเรียนในสังกัดที่ตั้งอยู่ว่า ภายในปีการศึกษา 2539 ถึงปีการศึกษา 2543 ให้ดำเนินการ ดังนี้

บทบาทการดำเนินงาน

ด้านทรัพยากร ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินงาน มีดังนี้

1. ด้านบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ให้ความหมายกับบุคลากรในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน,ครูผู้สอนและผู้ดูแลเด็ก ซึ่งควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ (อ้างใน ทรรศิต ร่วมจิตร,2541 หน้า 15)

1.1 ผู้บริหาร

1.1.1 มีความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษาปฐมวัยหรืออนุบาลศึกษาหรือจิตวิทยาพัฒนาการ

1.1.2 ควรมีประสบการณ์ในด้านการบริหารอย่างน้อย 3 ปี หรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1.1.3 มีความกระตือรือร้นมุ่งมั่นในการทำงานและพร้อมที่จะได้รับการเปลี่ยนแปลง

1.1.4 มีวิสัยทัศน์ในด้านการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1.2 ครูผู้สอน

1.2.1 มีวุฒิการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัยอนุบาลศึกษาหรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1.2.2 มีประสบการณ์ในการสอนระดับก่อนประถมศึกษาอย่างน้อย 2 ปี

1.2.3 ผ่านการฝึกอบรมการเลี้ยงดูเด็ก

1.2.4 มีสุขภาพแข็งแรงและสุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางอารมณ์

1.2.5 ควรเป็นเพศหญิง มีบุคลิกภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก

1.3 ผู้ดูแลเด็ก

1.3.1 เป็นเพศหญิง มีพื้นฐานความรู้อย่างต่ำ มัธยมศึกษาปีที่3 หรือเทียบเท่า

1.3.2 ผ่านการฝึกอบรมการเลี้ยงดูเด็ก

1.3.3 มีสุขภาพแข็งแรงไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงตามกฎหมายกระทรวง

2. งบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(สพช.) ให้การสนับสนุนงบประมาณ เป็นค่าหมวดเงินเดือนแก่นักบุคลากรในโรงเรียน ,ค่าอาหารเสริม(นม) ให้แก่เด็กคนละ5 บาทต่อวัน, ค่าอาหารกลางวันซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาโดยให้แก่เด็กที่ประสบภาวะทุพโภชนาการขาดสารอาหาร ครบทุกคน ส่วนที่เหลือจะเป็นเด็กขาดแคลนอาหารกลางวันและเด็กในพื้นที่ทุรกันดาร

3. วัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนที่จัดการสอนระดับก่อนประถมศึกษา จะได้รับจัดสรรเงินค่าวัสดุอุปกรณ์ เป็นวัสดุราชหัว ตามจำนวนนักเรียนในปีการศึกษานั้นๆ

ด้านอาคารสถานที่

การจัดอาคารสถานที่เพื่อใช้เป็นห้องเรียน ห้องประกอบและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับชั้นอนุบาลหรือชั้นระดับก่อนประถมศึกษา ควรคำนึงถึงความเหมาะสม ดังนี้

1. อาคารเรียน

อาคารควรเป็นอาคารชั้นเดียวในกรณีที่ เป็นอาคารหลายชั้นห้องเรียนของชั้นอนุบาลควรอยู่ชั้นล่าง ควรมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย,อุบัติเหตุและความปลอดภัยอื่นๆ เช่น การปีนป่าย, หน้าต่าง,ระเบียง เป็นต้น

2. ห้องเรียน

ห้องเรียนแต่ละห้องควรมีไม่น้อยกว่า 48 ตารางกิโลเมตร มีหน้าต่างเพียงพอภายในแต่ละห้องเรียน ควรมีห้องส้วม อย่างน้อย 1 ที่ อ่างล้างมือ 1 ที่

3. ห้องประกอบ

ที่จำเป็นจะต้องมี สำหรับชั้นอนุบาลหรือก่อนประถมศึกษา เช่น

1.1 ห้องน้ำห้องส้วม

1.2 ห้องพยาบาล

1.3 ห้องนอน

1.4 ห้องรับประทานอาหาร

ด้านหลักสูตร

ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกรมวิชาการจัดทำหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช2540 โดยได้กำหนดปรัชญาการจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดถึง6 ขวบ บนพื้นฐานการให้ความรัก ความเข้าใจและความจำเป็นที่จะพัฒนาให้ครบในทุกด้านทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ (กรมวิชาการ,2540, หน้า 2- 5)

ด้านการบริหารและการจัดการ

เป็นการบริหารและการจัดการระบบโรงเรียนโดยทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีการบริหารภายในโรงเรียน รวม 5 ด้าน คือ

1. ด้านบุคลากร
2. ด้านอาคารสถานที่
3. ด้านการประชาสัมพันธ์ ระหว่าง บ้าน โรงเรียน ชุมชน
4. ด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อม
- 4.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
- 4.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน
5. ด้านการบริการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

งานพัฒนาเด็กในการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชนนั้น(อ้างในชาคริต คล้ายพิมพ์, 2535,หน้า 4-5) กระทรวงมหาดไทย ได้ริเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 ด้วยการสนับสนุนจากองค์การพัฒนาเด็กของสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ.) จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กของหมู่บ้านเป็นการทดลองใน 8 จังหวัด ปรากฏว่าการดำเนินงานมีความก้าวหน้าบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงได้ขยายงานจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กไปยังทุกจังหวัดในเวลาต่อมา การสนับสนุนนอกจากองค์การยูนิเซฟ.แล้ว ยังได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิคริสเตียนไคดเร็น (Christian Children Fund – C.C.F.) อีกหน่วยงานหนึ่ง

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น กรมการพัฒนาชุมชน กำหนดไว้เป็นแผนพัฒนาชุมชนระดับพื้นที่แผนที่หนึ่งเช่นเดียวกับแผนพัฒนาเยาวชนหรือสตรีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กยึดหลักความต้องการและความพร้อมของท้องถิ่นรับเด็กก่อนวัยเรียนในหมู่บ้านชนบทเข้ามารับการเลี้ยงดูเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการสภาตำบล กรรมการพัฒนาเด็กและผู้ดูแลเด็ก ในการก่อตั้งจัดตั้งร่วมกับดูแลบริหารจัดการดำเนินงานให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพของคนภายในหมู่บ้าน เป็นการวางรากฐานการพัฒนากำลังคนของชาติตั้งแต่ปฐมวัยที่คนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นประชาชน ผู้ปกครองเด็ก ผู้นำท้องถิ่น กรรมการพัฒนาเด็กจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสมบัติส่วนรวมของหมู่บ้านที่ทุกคนต่างมีส่วนรับผิดชอบและเป็นเจ้าของร่วมกัน

จากการสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กตั้งแต่พ.ศ.2510เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานมีความก้าวหน้าสามารถแก้ปัญหาของชุมชนด้านเด็กวัยก่อนเข้าเรียนประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ และจากการติดตามและประเมินผลของกรมการพัฒนาชุมชน เมื่อ ปี พ.ศ. 2523 พอสรุปได้ ดังนี้

1. พิจารณาในแง่ผลประโยชน์ที่ประชาชนมองเห็นและยอมรับพบว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวคือ

1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวทำให้บิดามารดา มีเวลา มีเวลาไปประกอบอาชีพได้มากขึ้น

1.2 บุตรหลานที่ได้รับการเลี้ยงดูจากศูนย์พัฒนาเด็ก มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง กิริยา วาจา เรียบร้อย บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2. พิจารณาในแง่ความร่วมมือจากประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับเงินค่าใช้จ่ายของศูนย์เด็กผู้ปกครองไม่สามารถสละเงินให้ในอัตราสูงและสม่ำเสมอ มีเป็นจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีเงินเลย ผู้ปกครองต้องให้เด็กออกจากศูนย์ ทำให้เด็กจากครอบครัวเหล่านี้หมดโอกาสรับการพัฒนาตนเอง

2.2 ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีบทบาทเข้าไปสนับสนุนงานศูนย์เด็กทำให้ไม่มีผู้รับผิดชอบโครงการในระดับท้องถิ่น ขณะเดียวกันคณะทำงานคือกรรมการพัฒนาเด็กก็ไม่ค่อยได้มีส่วนเข้าไปจัดแจงบริหารดำเนินงานมากนัก

2.3 กลุ่มอาชีพต่างๆในหมู่บ้านยังไม่มีบทบาทเข้าร่วมดำเนินงานศูนย์เด็ก เฉพาะอย่างยิ่งด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการเด็ก

สำหรับด้านงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กแต่ละแห่งจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน ในแต่ละปี ดังนี้

1. สนับสนุนค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก
2. สนับสนุนเงินสมทบกองทุนประกันสังคมของผู้ดูแลเด็ก
3. สนับสนุนอาหารกลางวัน
4. สนับสนุนอาหารเสริม (นม)
5. การฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็ก
6. การฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กระหว่างประจำการ

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและมัสยิด กรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในสังกัดกรมการศาสนา(กรมการศาสนา,2542, หน้า 1 –25) ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปีพ.ศ.2516 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดทำโครงการโรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์(ภายหลังเปลี่ยนเป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด) ต่อมา ปี พ.ศ. 2536 รัฐบาลได้มีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาและได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นกรมการศาสนาจึงได้สนับสนุนให้วัดต่างๆทั่วประเทศที่ชุมชนไม่มีสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆดำเนินการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล ต่อมาปี พ.ศ.2538 รัฐบาลได้สนับสนุนมัสยิดซึ่งเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของศาสนาอิสลามในชุมชนดำเนินงานตามโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์เพื่อเป็นการช่วยเหลือในด้านการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาของเด็กไทยมุสลิมด้วย

บทบาทการดำเนินงาน

การดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและมัสยิดกรมการศาสนาได้จัดแนวทางการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ขึ้น ซึ่งผู้วิจัยพอสรุปเป็นประเด็นสำคัญด้านต่างๆได้ ดังนี้ คือ

ด้านทรัพยากร

1.งบประมาณ ได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา ดังนี้

- 1.1 ค่าตอบแทนครูพี่เลี้ยงที่ดูแลเด็กตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป คนละ 3,000.บาทต่อเดือน
- 1.2 ค่าอาหารเสริมนม ให้แก่เด็กคนละ 5 บาทต่อวัน ระยะเวลา 200 วัน
- 1.3 ค่าอาหารกลางวันได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งจำนวนเด็กที่ได้รับการสนับสนุนในแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับมติของคณะกรรมการการบริหารกองทุนฯ และเงินดอกเบี้ย ณ ขณะนั้น โดยกำหนดไว้ว่าเด็ก 1 คนได้รับอัตราคนละ 6 บาทต่อวัน ปีการศึกษาละ 200 วัน
- 1.4 ค่าพาหนะนำเด็กส่งสถานพยาบาลในโครงการประกันสุขภาพนักเรียนคนละ 3 บาท ต่อปี

2.วัสดุอุปกรณ์

สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยกรมการศาสนาหรือจังหวัดหรืออำเภอเป็นผู้จัดซื้อมอบให้แก่ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ปัจจุบันรับค่าอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เด็กคนละ 150 บาท ต่อปี

3.บุคลากร

บุคลากรของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งจะต้องเป็นเจ้าอาวาสหรืออิหม่ามเป็นผู้จัดตั้งและควบคุมดูแลในแต่ละศูนย์จะมีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ประกอบด้วย เจ้าอาวาสเป็นประธาน เจ้าคณะแขวงหรือเจ้าคณะตำบลเป็นกรรมการที่ปรึกษา ผู้แทนครูที่เลี้ยง ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการ สำหรับคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในมัสยิดประกอบด้วยอิหม่ามเป็นประธานผู้แทนครูที่เลี้ยงผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการ นอกจากนั้นจะมีครูที่เลี้ยงซึ่งจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมให้กับเด็กภายในศูนย์แต่ละศูนย์ด้านการจัดเลี้ยงอาหารกลางวันแก่เด็กในแต่ละศูนย์จะต้องจัดหาผู้ประกอบอาหารหรือแม่ครัว ซึ่งจะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องโภชนาการ สะอาดไม่เป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรง มีสุขภาพอนามัยดี

ด้านอาคารสถานที่

กรมการศาสนาได้กำหนดให้ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของแต่ละแห่งจะต้องตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของวัดหรือมัสยิด โดยกำหนดรายละเอียดของอาคารสถานที่ ไว้ ดังนี้คือ

1. ควรตั้งอยู่บนทิศทางที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากมลภาวะทางอากาศ แสง เสียง
2. ไม่ควรใช้อาคารที่ใช้ประโยชน์เป็นประจำหรืออาคารที่ก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ
3. ควรเป็นอาคารชั้นเดียว ไม่ควรเกิน 2 ชั้น และควรมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย อุบัติภัย และภายในอาคารควรมีแสงสว่างเพียงพอ สภาพพื้นที่ภายในต้องไม่ลื่นและชื้น
4. จะต้องมียานพาหนะ – ออกอย่างเหมาะสม
5. ภายในห้องจัดประสบการณ์ควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร ประตูหน้าต่างควรจะมีจำนวนที่เหมาะสม หน้าต่างไม่ควรเป็นกระจก
6. พื้นที่ใช้สอย โดยทั่วไปพื้นที่สำหรับเด็กต้องไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน
7. พื้นที่สำหรับกิจกรรมอื่น อาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์เพื่อความเหมาะสม
8. ภายนอกห้องเรียนควรมีที่เล่นกิจกรรมกลางแจ้ง และควรสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่น โดยการปลูกต้นไม้และทำที่ร่ม

ด้านหลักสูตร

กำหนดให้ใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ด้านการบริหารและจัดการ

การบริหารและการจัดการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ กรมการศาสนาจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทาง วิธีดำเนินการ พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนและจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่แต่ละจังหวัดรวมทั้งกำกับดูแล ตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล พิจารณาอนุญาตการดำเนินการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์และจดทะเบียน จัดทำสถิติข้อมูล และให้การสนับสนุนด้านวิชาการ กำหนดหลักสูตรและจัดทำเอกสารมอบให้ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ เช่น สมุดประจำตัวเด็ก บัญชี รายชื่อ คู่มือการดำเนินการต่างๆ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร โดยประชุมสัมมนาผู้บริหารและฝึกอบรมครูพี่เลี้ยงและอื่นๆ สำหรับในระดับจังหวัดและอำเภอ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ มีหน้าที่ ตรวจสอบความพร้อมและเอกสารหลักฐานการขอจัดตั้ง พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนและเบิกจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่แต่ละศูนย์รวมทั้งสำรวจ รวบรวม รับรองและรายงานสถิติข้อมูลของศูนย์ฯ ให้การกำกับดูแล ตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและดำเนินการตามที่กรมการศาสนามอบหมายสำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของแต่ละศูนย์ฯ นั้นจะต้องมีหน้าที่ดำเนินการตามระเบียบนโยบาย แนวทางการดำเนินงานของกรมการศาสนา ดำเนินการบริหารงานทั่วไป โดยผู้บริหารคือเจ้าอาวาสหรืออิหม่ามเป็นผู้ควบคุมดูแล กรรมการบริหารศูนย์เป็นกรรมการดำเนินงานด้านการบัญชีและการเงินอย่างมีระบบ มีหลักฐานการใช้จ่ายการควบคุมที่ถูกต้อง ด้านบุคลากร การจัดหา การแต่งตั้งและอื่นๆซึ่งเกี่ยวกับบุคลากรภายในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์โดยเฉพาะครูพี่เลี้ยงเป็นอำนาจในการบริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์ฯ ดำเนินการเพิ่มลดเด็กและครูพี่เลี้ยงอย่างมีการวางแผนและมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณและการบริหารจัดการรวมทั้งรวบรวมรับรองและรายงานสถิติข้อมูลและรายงานสถิติข้อมูลถูกต้องตามความเป็นจริงจัดส่งภายในกำหนดเวลาดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมการศาสนา กำหนดไว้

นอกจากการนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2536,หน้า 16 -17) ได้มีการจัดแนวดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติและเป็นการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ องค์กรสาธารณประโยชน์และองค์กรศาสนา จึงได้ตั้งคณะทำงานประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย หาข้อสรุปแนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและหน่วยงานต่างๆที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้ถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ คือ

1. เป้าหมายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. หลักการ รูปแบบ จุดมุ่งหมาย แนวการจัดและการประเมินผลการศึกษา
3. บุคลากรและพัฒนาบุคลากร
4. รูปแบบการอุดหนุน
5. การบริหารและการประสานงาน

1. เป้าหมาย

กลุ่มเด็กเป้าหมายได้แก่ เด็กด้อยโอกาส ที่สาเหตุมาจากผู้ปกครองมีรายได้น้อย เด็กชุมชนแออัด เด็กที่อยู่ตามชนบทห่างไกล เด็กในชุมชนต่างวัฒนธรรม เด็กที่ไม่มีหลักฐาน การเกิด

2. หลักการ รูปแบบ จุดมุ่งหมาย แนวการจัดและแนวการประเมินผล

2.1 หลักการ

2.1.1 เด็กไทยทุกคนไม่ว่า จะมีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรืออยู่ในสภาพใดมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสในการพัฒนาและเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา

2.1.2 เด็กควรได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานของเด็ก

2.1.3 เด็กควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาารอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และสังคม

2.1.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ควรมีความสอดคล้องกับธรรมชาติพัฒนาการของเด็กตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของสังคมไทย

2.2 รูปแบบ

จัดรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เช่น ชั้นอนุบาล ชั้นเด็กเล็ก ศูนย์โภชนาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์เคลื่อนที่เพื่อพัฒนาเด็ก ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและบ้านเลี้ยงเด็ก

2.3 จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้เด็กก่อนวัยเรียนได้รับการพัฒนาารอบด้านอย่างเหมาะสมตามวัย ได้แก่

2.3.1 ด้านร่างกาย มุ่งส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี มีสุขนิสัยดี รู้จักรักษาความสะอาด และมีอัตราการเจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย

2.3.2 ด้านอารมณ์ จิตใจ มุ่งให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีอัธยาศัยที่ดีต่อตนเอง มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส

2.3.3 ด้านสังคม มุ่งให้เด็กรู้จักการปรับตัว มีมนุษยสัมพันธ์มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก และรู้จักวางตัวอย่างเหมาะสม

2.3.4 ด้านสติปัญญา มุ่งให้เด็กเป็นผู้ใฝ่รู้ รู้จักแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการคิด มีอรรถวินิจัยที่ดี

2.4 แนวการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กวัยเรียน

2.4.1 จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กมีพัฒนาการผ่านทางการเล่นและใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากธรรมชาติ

2.4.2 จัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศใกล้เคียงกับบ้านและสอดคล้องกับชุมชน

2.4.3 สร้างความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นไปอย่างอบอุ่นนันทนาการที่น่ายินดี

2.4.4 จัดประสบการณ์กิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มและตัดสินใจ

2.4.5 จัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.4.6 จัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เด็กสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและทันต่อเหตุการณ์ โดยเปิดโอกาสให้คิดและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเหมาะสม

2.4.7 จัดประสบการณ์และกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เน้นกระบวนการคิด และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

2.4.8 จัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เด็กฝึกปฏิบัติในวิถีชีวิตจนเป็นนิสัย

2.4.9 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เด็ก

ซึ่งกรมวิชาการ (2538, หน้า 20 – 26) ได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้ง ทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัยให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ

2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่让孩子ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมที่จัดควรให้โอกาสเด็กได้เล่นทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีทั้งกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังและไม่ใช้กำลังอย่างได้สัดส่วน และมีเวลาให้เด็กได้พักผ่อนด้วย

4. จัดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

2.5 แนวการประเมินผล

หลักการ

ผู้ประเมินควรเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดและรู้จักเด็กดีพอ การประเมินควรทำต่อเนื่องตลอดปีโดยคำนึงถึงการประเมินเพื่อตรวจสอบความพร้อมของเด็กก่อนเข้าสู่ระดับประถมศึกษา สำหรับแนวการประเมินผล ควรดำเนินการตามความเหมาะสม ดังนี้

2.5.1 ประเมินพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกพัฒนาการ

2.5.2 ใช้วิธีการประเมินหลายรูปแบบ เช่น การสนทนา การสังเกต การรวบรวมผลงานเด็ก เป็นต้น

2.5.3 เน้นการประเมินพัฒนาการของเด็กแต่ละคนว่าได้เปลี่ยนแปลงพัฒนาในด้านใด

2.5.4 นำผลการประเมินมาจัดประสบการณ์และกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนา

2.5.5 กิจกรรมที่ประเมินควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก

2.5.6 การประเมินไม่ควรเป็นทางการและไม่ควรใช้แบบฟอร์มยุ่งยากซึ่งจะเป็นภาระกับผู้ทำการประเมิน

2.5.7 ให้มีการรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบถึงความก้าวหน้าหรือปัญหาทางพัฒนาการของบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน เพื่อจะได้ช่วยกันพัฒนาเด็ก หรือช่วยกันแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์

3. บุคลากรและการพัฒนาบุคลากร

3.1 บุคลากร

บุคลากรที่สำคัญในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่ ครูอนุบาล ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก อาสาสมัคร ผู้บริหาร บุคลากรเหล่านี้ ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กวัยก่อนประถมศึกษาและมีความรู้ในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และบุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเด็กโดยตรง เช่น ครู หรือพี่เลี้ยงเด็กหนึ่งคน ควรรับผิดชอบเด็กไม่เกิน 15 – 20 คน และในกรณีที่เด็กมีความบกพร่องทางร่างกายหรือสติปัญญา ควรมีครูต่อนักเรียน เป็นอัตราส่วน 1 : 5 – 10

3.2 แนวทางการพัฒนานุเคราะห์

3.2.1 การฝึกอบรมบุคลากรจะต้องมีการฝึกปฏิบัติจากสภาพจริง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความพร้อมที่จะนำไปใช้ได้

3.2.2 ศึกษาแนวทางให้บุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วอยู่ในอาชีพให้นานที่สุด และให้มีการนิเทศ ฝึกอบรมเพื่อพัฒนานุเคราะห์และนิเทศบุคลากรแก่หน่วยงานต่างๆ

3.2.3 ให้วิทยาลัยครูและศูนย์พัฒนาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มีหน้าที่ในการพัฒนานุเคราะห์และนิเทศบุคลากรแก่หน่วยงาน

3.2.4 รูปแบบการพัฒนานุเคราะห์ ควรมีหลากหลายและสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

และในส่วนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างในสายวสันต์ จันทร์ตา, 2542, หน้า 29) เสนอแนะวิธีการพัฒนานุเคราะห์ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมเป็นหมู่คณะการจัดประชุมอบรมสัมมนา พาไปดูงานนอกสถานที่
2. จัดกิจกรรมให้บุคลากรได้พัฒนาด้วยตนเอง แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ศึกษา ค้นคว้า หมุนเวียนครูผู้สอนในโรงเรียนหรือในกลุ่มโรงเรียน สังเกตการสอน ไปศึกษาดูงานจากครูผู้สอนดีเด่น ส่งเสริมสนับสนุนให้ลาศึกษาต่อ ฝึกอบรมตามความสนใจ การให้คำแนะนำช่วยเหลือ และการให้การนิเทศ

3.2.5 ให้มีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาระดับนี้

4. รูปแบบการอุดหนุน

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่มีรูปแบบการจัดที่หลากหลายและมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้มาตรฐานในการจัดบริการใกล้เคียงกัน รัฐ เอกชนและชุมชนควรมีส่วนช่วยเหลือด้านทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันอย่างเหมาะสมในเรื่องต่อไปนี้

- 4.1 รัฐจัดงบประมาณการศึกษาแก่เด็กที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อย เพื่อเป็นการจูงใจ
- 4.2 รัฐอุดหนุนอาหารกลางวันแก่เด็กที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อยทุกสังกัดอย่างทั่วถึง
- 4.3 รัฐมีส่วนร่วมในการอุดหนุนค่าตอบแทนครู หรือผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งสวัสดิการตามความเหมาะสม เพื่อจูงใจให้อยู่ในอาชีพ
- 4.4 รัฐมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้เท่าที่จำเป็น
- 4.5 รัฐส่งเสริมการพัฒนานุเคราะห์และงานวิชาการให้แก่หน่วยงานที่จัดโดยมีส่วนร่วมในการจัดฝึกอบรม การนิเทศและการแนะแนว

5. การบริหารและการประสานงาน

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีหลายหน่วยงานและหลายองค์กรรับผิดชอบในการจัด ดังนั้น การดำเนินงานในระดับต่างๆจึงจำเป็นต้องมีความเป็นเอกภาพ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น โดยให้มืองค์คณะบุคคลและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรหลานของตนเองมากขึ้นและให้สถานศึกษาและหน่วยงานปฏิบัติมีความคล่องตัวในการดำเนินงานให้มืองค์คณะบุคคลร่วมกันรับผิดชอบ ดำเนินการบริหารและประสานงานในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับกระทรวง ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับสถานศึกษาและหน่วยปฏิบัติ

การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษานี้มีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการซึ่งแต่ละหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนต่างก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเตรียมให้เด็กมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา แต่อาจจะแตกต่างกันในรายละเอียดแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งมีการปรับปรุงและแก้ไขเป็นระยะๆ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาของเด็ก

แนวทางการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามโครงสร้างกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารการจัดโครงสร้างองค์การแบ่งส่วนงานของกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับองค์กรปฏิบัติในท้องถิ่นฉบับที่นำเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อเดือนเมษายน 2544 (สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา, 2544, หน้า 3 – 5) จะเห็นได้ว่าแนวทางของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตามโครงสร้างของกระทรวงใหม่(ซึ่งตอนนี้ยังไม่ได้ข้อยุติ) สำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาจะแบ่งส่วนงานภายในออกเป็น 9 กลุ่มงานใหญ่ด้วยกัน คือ

1. กลุ่มงานอำนวยการ
2. กลุ่มงานบุคลากร
3. กลุ่มงานนโยบายและแผน
4. กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. กลุ่มงานส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการศึกษาเอกชน
6. กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

7. กลุ่มงานส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

8. กลุ่มงานส่งเสริมพหุภาษามัยและกิจการพิเศษ

9. หน่วยนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าการศึกษาปฐมวัยหรือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามโครงสร้างนั้นจะอยู่ในกลุ่มงานที่ 4 ซึ่งรวมกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มงานที่ 4 กำหนดให้มีบทบาท ดังนี้ คือ

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญและการศึกษาปฐมวัยของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของชาติ

2. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3. จัดระบบ และส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5. ส่งเสริมและประสานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ

6. ประสานงานและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยในเขตพื้นที่การศึกษา

7. ประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายการเรียนรู้ทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่การศึกษา

8. ส่งเสริมพัฒนา และประเมินผลด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา

9. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องหรืองานที่ได้รับมอบหมาย

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัยนั้น แนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับนี้จะต้องถูกถ่ายโอนไปให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ประกอบกับแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอไปเป็นเบื้องต้นแล้วนั้นก็พอจะสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษานี้ต่อไปตามโครงสร้างของกระทรวงใหม่ สถานศึกษาในระดับนี้ทุกแห่ง ด้านการบริหารและจัดการทรัพยากรต่างๆของจะต้องเป็นหน้าที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆแต่ในด้านการส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาต้นประเมนผลเพื่อให้ได้มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา สำนักงานการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษาระดับนี้ตั้งอยู่ก็คงจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบร่วมกับ ชุมชนและท้องถิ่นนั้นๆ ตามบทบาทหน้าที่ของโครงสร้างกระทรวง การศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เขตพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

อำเภอแม่แจ่มได้จัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการ ศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา, การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาและจัดการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น, ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยภาครัฐและเอกชนกระจายตามพื้นที่ของอำเภอ แต่ก็ยังมีปัญหาในการจัดการศึกษาจนกระทั่งถึงปัจจุบันสืบเนื่องมาจากสภาพของพื้นที่อำเภอ ที่กว้างขวางประกอบกับพื้นที่ถึง 70 %เป็นภูเขา และราษฎรส่วนใหญ่เป็นชนชาวเขาฐานะยากจน อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามพื้นที่ของอำเภอลักษณะเป็นชุมชนใหญ่บ้าง เล็กบ้าง ประมาณ 300 กว่า ชุมชน การจัดการศึกษาจึงไม่ทั่วถึงจากข้อมูลสารสนเทศการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอ แม่แจ่ม ประจำปีการศึกษา 2543 (สำนักงานศึกษาธิการอำเภอแม่แจ่ม, 2543, หน้า 5 - 8) สรุปการ จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้ ดังนี้

จำนวนสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาทั้งหมด 37 โรง 61 ศูนย์ แบ่ง ตามสังกัดได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	จำนวน	56 โรงเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	จำนวน	1 โรงเรียน
ศูนย์พัฒนาเด็ก กรมการพัฒนาชุมชน	จำนวน	51 ศูนย์
ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด กรมการศาสนา	จำนวน	9 ศูนย์
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ(โรงเรียน ต.ช.ค)	จำนวน	1 โรงเรียน

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา อำเภอแม่แจ่ม ปีการศึกษา 2543

สังกัด	สถานศึกษา	ครู/อาจารย์			จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง						
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
รวม	118	11	135	146	2,165	1,995	4,160	
สพช.	56	10	33	43	922	853	1,775	
สช.	1	-	6	6	80	95	175	
พช.	51	-	82	82	980	877	1,857	
ศน.	9	-	14	14	163	152	315	
ดชด.	1	1	-	1	20	18	38	

ที่มา สารสนเทศการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอแม่แจ่ม ปีการศึกษา 2543, หน้า 7

หมายเหตุ

สพช. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สช. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

พช. หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็ก กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ศน. หมายถึง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ดชด. หมายถึง โรงเรียน ดชด. สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากตารางจะเห็นได้ว่าในเขตพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาทั้งเอกชนและหน่วยงานของรัฐซึ่งสถานศึกษาของแต่ละหน่วยงานนั้นได้กระจายอยู่ตามเขตพื้นที่ของหมู่บ้านและห้อมบ้านต่างๆแต่เนื่องจากอำเภอแม่แจ่มเป็นอำเภอที่มีพื้นที่กว้างขวางประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา หน่วยงานของรัฐจึงยังจัดการศึกษาในระดับต่างๆยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาที่เป็นหน่วยงานของรัฐเช่น โรงเรียนของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, ศูนย์พัฒนาเด็ก กรมการพัฒนาชุมชน,

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด กำลังจะได้รับการถ่ายโอนไปอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในของแต่ละพื้นที่

ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องเป็นบทบาทหน้าที่ของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นที่จะต้องช่วยกันคิดช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาของท้องถิ่นตนเอง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละตำบลและเทศบาลตำบลที่จะต้องหาแนวทางที่ถูกต้องในการที่จะจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาในเขตความรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดีก่อนที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีตามสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลการวิจัยของผู้ที่ได้ดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ และเอกชนดังนี้ คือ

เทือน ทองแก้ว(2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดอนุบาลชนบทที่เหมาะสม สรุปผลการวิจัยในการดำเนินงานการจัดอนุบาลในชนบทว่า ในด้านบุคลากรนั้น ครูที่สอนชั้นอนุบาลชนบทจะต้องผ่านการอบรมและต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความประพฤติการแสดงออก การพูดจา การจัดกิจกรรมควรดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ด้านงบประมาณค่าใช้จ่าย ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามสมควรแก่สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวหลักสูตรและวัสดุอุปกรณ์ ควรใช้เนื้อหาหลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยยึดหยุ่นดัดแปลงให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ควรจัดให้มีเครื่องเล่นในสนามกลางแจ้ง ที่เหมาะสมควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับครูและนักเรียน โดยพยายามใช้วัสดุท้องถิ่นสำหรับด้านอาคารสถานที่ ควรใช้สถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี ถูกสุขลักษณะมีบริเวณกว้างสำหรับนักเรียนเล่นกลางแจ้งและในร่มห้องเรียนควรจัดแยกเป็นเอกเทศและมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับนักเรียน คือ 20 – 25 คน ต่อครู 1 คน สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้หลายอย่างมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีวัสดุอุปกรณ์ตามมุมประสบการณ์และหมุนเวียนเปลี่ยนไปให้ทันสมัยเสมอ

ในปีเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2532) ได้ทำการศึกษาลักษณะและวิธีการติดตามงานและประเมินผล โครงการหลักด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยวิธีวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์เยาวชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ลักษณะของโครงการหลักด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัด ซึ่งจัดทำโดย 4 กระทรวงหลัก

คือกระทรวงมหาดไทยกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงศึกษาธิการ นั้น เป็นโครงการเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพอนามัยเด็กและเยาวชนการจัดรวมกลุ่มและส่งเสริมอาชีพ ปัญหาที่พบคือ ขาดการประสานงานระดับนโยบายและโครงการเนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบอย่างจริงจังระดับจังหวัด โครงสร้างหน่วยงานราชการไม่เอื้อต่อการติดตามและประเมินผลงานที่เป็นระบบเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารระดับต่างๆ ในการตัดสินใจได้อย่างแท้จริง ขาดเกณฑ์ที่ชี้บ่งความคาดหวังในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างชัดเจน ขาดผู้รับผิดชอบด้านการจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัด นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมยังขาดการพัฒนาหลักสูตรด้วยวิธีการเชิงระบบที่จะก่อให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้อย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม และความภาคภูมิใจแก่เยาวชนและผู้ปกครองส่วนใหญ่เท่านั้น

สำหรับ สมจิต อุดมจรัสเดช (2537) ได้ศึกษาค้นคว้าอิสระสภาพการบริหารงานในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. สภาพทั่วไปของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดพื้นที่ตั้งศูนย์ฯ รวมทั้งขนาดพื้นที่ สอดคล้องตามระเบียบสำหรับอาคารเรียนอาคารประกอบตลอดจนห้องเรียนอื่นๆ ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

2. การบริหารงานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่าอาคารเรียนมีทั้งอาคารเรียนถาวรและอาคารเรียนชั่วคราว ที่เป็นปัญหาอันดับแรกคือ ห้องเรียน ความสะอาดของห้องเรียน การถ่ายเทอากาศ อาคารเรียนและห้องเรียนส่วนมากเป็นอาคารดัดแปลงมาจากศาลาวัดหรือกุฏิสงฆ์ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นอาคารเรียนหรือห้องเรียนอย่างถาวรสำหรับห้องน้ำ ห้องส้วม ส่วนมากแยกอยู่ต่างหากและส่วนใหญ่อยู่ไกลห้องเรียนโดยใช้ร่วมกับวัด ซึ่ง ไม่เหมาะสมกับเด็ก

3. บุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่าอัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนครูที่เลี้ยงส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่6ขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็ก

4. การบริหารการเงินและงบประมาณ พบว่า แนวทางการปฏิบัติหรือระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณของศูนย์ฯ ยังไม่ชัดเจน เช่น การบริหารด้านการเงินและงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญและกรมการศาสนายังไม่ได้สนับสนุนงบประมาณครบทุกศูนย์ฯ ศูนย์ฯที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจะอาศัยเงินรับบริจาคจากผู้ที่มีจิตศรัทธาทำให้ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจต่อนักลากรที่ปฏิบัติงาน

ในปีต่อมา วารินทร์ จิตคำภู (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดกรมการศาสนาในเขตการศึกษา 8 สรุปผลการวิจัยได้ว่า นโยบายการจัดยังไม่มีแนวทาง และรูปแบบที่ชัดเจนจัดการเรียนการสอนตามแนวที่กรมการศาสนากำหนด แต่ขาดหลักสูตร คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนและเหมาะสม การเรียนการสอนยังต้องปรับปรุงแก้ไข ขาดการนิเทศติดตามจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ต้องการได้รับการนิเทศแนะนำด้านวิชาการจาก เจ้าหน้าที่ของกรมการศาสนามากที่สุดในส่วนของสภาพและอุปสรรคปัญหา ด้านปัจจัยดำเนินงาน มีครูพี่เลี้ยง 1 คนต่อ 1 ศูนย์ มีนักเรียนระหว่าง 21 – 40 คน จำนวนครู ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก ครูพี่เลี้ยงอยู่ในระดับดีแต่ไม่เพียงพอให้กับค่าตอบแทนที่ได้รับเป็นส่วนมาก ด้านงบประมาณที่ได้รับ จากทางราชการและกรมการศาสนามีค่าตอบแทนครูพี่เลี้ยง ค่าอาหารกลางวัน และค่าดำเนินการ ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจริง มีการเก็บเงินจากผู้ปกครองเด็กเพิ่มเป็นส่วนมาก สภาพทั่วไปด้าน อาคารสถานที่อยู่ในระดับดีแต่ยังต้องปรับปรุงให้มีความ เหมาะสมกับเด็กเล็กส่วนมากขาดแคลน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเรียนการสอน ในระดับมาก สำหรับอุปสรรคปัญหาในการ ดำเนินงานพบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์มากที่สุดโดยไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ ต้องเป็นภาระของศูนย์ที่จะต้องรับผิดชอบ

ในทำนองเดียวกัน จรูญรัตน์ ส่งศรี (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ของจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า สภาพการบริหารศูนย์ อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านอาคารสถานที่ ธุรการการเงิน การบริการ ความสัมพันธ์ชุมชนการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม ศูนย์ฯ ได้ปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการนิเทศการวัดผลและประเมินผลได้รับการปฏิบัติอยู่ในระดับ ที่น้อย สำหรับปัญหาการบริหารศูนย์ฯ พบว่าบุคลากรของศูนย์มีคุณภาพยังไม่เหมาะสมขาดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน แผนการจัดประสบการณ์ คู่มือครู ขาดแคลน งบประมาณดำเนินการไม่เพียงพอ และความซ้ำซ้อนการให้บริการแก่เด็กกับ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสพช.ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ศูนย์ฯพบว่าควรจัดประชุมอบรมบุคลากรอย่างเร่งด่วน จัดสรรงบประมาณค่าตอบแทนและ สวัสดิการให้เหมาะสมหรือตามวุฒิ กระจายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ระดับจังหวัดดำเนินการและ กำกับนโยบายการรับเด็กที่ชัดเจนเพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่ให้บริการ

ด้าน สมบัติ จักรสมศักดิ์ (2541) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สรุปผลได้ว่าปัญหาที่พบคือการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ขาดงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมครูจัดกิจกรรมประจำวันไม่ครบตามแนวการจัด

ประสบการณ์ เด็กมีปัญหาด้านพฤติกรรม ผู้ปกครองไม่สนใจ การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก เด็กใช้ภาษาถิ่นมากกว่าภาษาไทยกลาง ส่วนแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาพบว่า ควรจัดครูที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมสอนในชั้นก่อนประถมศึกษา ควรจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ให้ดี ครูควรเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กตามแผนและแนวการจัดประสบการณ์ ควรส่งเสริมสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยและโภชนาการแก่เด็ก

ในปีเดียวกัน ปรีชา ไชโย (2541) ได้ศึกษาการมีรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหาร การศึกษาตามทัศนะขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสปปราบจังหวัดลำปาง ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นด้วยในระดับมากในการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน การจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษา และองค์การบริหาร ส่วนตำบลควรประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยการเข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมของ หน่วยงาน โดยโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้องค์การอื่นเข้ามีส่วนร่วมเต็มรูป และควรฟังความคิดเห็น จากประชาชน ตระหนักเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ สนใจที่จะมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ข้อเสนอแนะโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดประชุมสัมมนาร่วมกัน เพื่อ หาแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนควรปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเอกชน ประชาชนให้มากขึ้นและให้มีการประเมินความพร้อมของ หน่วยงาน คือโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล ในการที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียม การไปปฏิบัติจริงและในการเข้ามามีส่วนร่วมควรมีกฎหมายรองรับหรือ แก้ไขระเบียบกฎหมายให้ มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อไม่เป็นการก้าวก่ายหน้าที่ของโรงเรียน

ส่วน จันรอล เงินคำ (2543) ได้ศึกษาและค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาอำเภอเขียงของ จังหวัดเขียงราย สรุปได้ว่า สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการ ศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ในขณะที่ผู้ปกครองส่วนน้อยที่สามารถมีส่วนร่วมในฐานะวิทยากรพิเศษ ส่วนด้านการจัดสภาพ แวดล้อม ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการบริจาคเงิน ด้านการประสาน สัมพันธ์ผู้ปกครองส่วนใหญ่ ใช้วิธีการติดต่อสื่อสารโดยการพบปะพูดคุยด้วยตนเองให้ความ ร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนและรับบริการจาก ทางโรงเรียน นอกจากนี้ในด้านการให้บริการผู้ปกครองเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ความปลอดภัยให้แก่นักเรียน การดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียนและการจัดบริการอาหาร

สำหรับเด็กในส่วนของปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะต้องไปประกอบอาชีพ ไม่มีความรู้ความสามารถและฐานะทางบ้านยากจนสำหรับข้อเสนอแนะนั้นทางโรงเรียนควรให้ครูประจำชั้นได้พบปะกับผู้ปกครองเพื่อสอบถามปัญหาเกี่ยวกับเด็กและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์ซึ่งกันและกันเป็นประจำ จัดอบรมชี้แจงและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร โดยวิธีการต่างๆให้ผู้ปกครองทราบอย่างชัดเจน และเป็นระยะและจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้น

สำหรับมณฑล เป็งจันท์ (2544) ได้ศึกษาและค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 ขาดความรู้ในเรื่องของการวางแผน โครงการ การจัดการและเรื่องการประสานงานกับบุคคลคณะบุคคลและองค์กรชุมชนไม่ทราบว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย ขาดทักษะในการสื่อสาร ขาดข้อมูล ข่าวสารในการแจ้งความเคลื่อนไหวของโรงเรียน การจัดการศึกษาแก่ประชาชนในชุมชน ปัญหางบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลคือ ได้รับจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายและไม่มีการกำหนดโครงการที่จะช่วยเหลือโรงเรียนอย่างชัดเจน ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้การสนับสนุนแก่โรงเรียน รวมทั้งไม่มีแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ชัดเจน และไม่มีคณะกรรมการตรวจสอบการใช้อุปกรณ์ที่รัดกุม ส่วนปัญหาการจัดการคือขาดแคลนบุคลากรในการทำงานไม่มีผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการศึกษาและงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ชัดเจน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษามีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งกำลังจะเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งการศึกษาในระดับนี้จะถือได้ว่าเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์ในอันที่จะดำเนินชีวิตไปสู่สังคมในยุคโลกาภิวัตน์เป็นการปูพื้นฐานที่ดีให้แก่เด็กได้มีโอกาสได้รับการเสริมสร้างการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและบุคลิกภาพ ให้มีความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีของการจัดการศึกษาระบบใหม่ตามแนวปฏิรูปการศึกษาของไทย เพื่อเป็นการเตรียมตัวเป็นคนไทยที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

ดังนั้นบุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาหรือสถานศึกษาของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา จึงมีความจำเป็นที่ควรจะให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง และพยายามศึกษาหาสภาพปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นในหน่วยงานหรือสถานศึกษาของตนเอง ในการจัดการศึกษาระดับนี้ พร้อมทั้งควรจะมีแนวคิดเพื่อที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาวงเวียน เพื่อที่จะเสนอความคิดเห็นให้กับหน่วยงานที่กำลังจะรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในอนาคตคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่จะได้รับแนวทางในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่ถูกต้องและสามารถนำความรู้และหลักการไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น เพื่อที่จะเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

จากการศึกษาผลของการวิจัยต่างๆจะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานของรัฐทุกสังกัดที่ดำเนินการในประเทศไทยในปัจจุบัน ตลอดจนสภาพปัจจุบันปัญหา อุปสรรค รวมทั้งแนวทางแก้ไข ซึ่งอาจจะนำไปเป็นแนวทางและข้อมูลในการที่จะเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อที่จะนำไปวางแผนจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาเขตพื้นที่ของตนเองในอนาคตต่อไป